

СИНТЕЗ СУЧАСНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЯК ЗАСІБ АКТИВІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ЗВО

*Надточій Н.О., канд пед. наук,
Шмелькова А.М., канд. пед. наук (Запоріжжя)*

Актуальність та доцільність даної статті зумовлена необхідністю подолання суперечностей між існуючою в практиці вищих навчальних закладів системою професійної підготовки та вимогами суспільства до кваліфікованих спеціалістів, здатних до самоосвіти та самовдосконалення протягом усього свого життя.

Мета статті – теоретичне обґрунтування використання синтезу методів навчання англійської мови, які націлені на активізацію пізнавальної діяльності студентів гуманітарних спеціальностей вищих навчальних закладів.

У викладанні дисциплін у ВНЗ застосовуються методи навчання, що активізують пізнавальну діяльність студентів. З погляду викладання гуманітарних дисциплін, для керування формуванням мислення студентів використовуються методи програмованого, проблемного й інтерактивного (комунікативного) навчання.

Використання програмованого навчання базується на уявленні про двоскладову навчальну діяльність: орієнтовану і виконавчу. Проблемність у процесі навчання передбачає особливу організацію змісту засвоєваних знань, коли вони надаються студентам не в готовому вигляді, а в складі проблемного завдання (питання, завдання, ситуації); розумові дії студента, із пошуку цього змісту і є процесом його засвоєння.

У викладанні дисциплін гуманітарного циклу, зокрема навчання іноземної мови, методи інтерактивного (комунікативного) навчання розглядаються як головні. Стимулювання пізнавальної активності відбувається в процесі обговорення окремих питань і проблем навчального матеріалу, коли викладач на рівних із студентами бере участь у спільній продуктивній освітній діяльності.

Результати опитування студентів свідчили, що використання синтезу запропонованих методів навчання іноземної мови є однією з провідних умов формування навчально-пізнавальних мотивів у студентів гуманітарних спеціальностей. Активізація мотиваційних компонентів особистості під час організації навчальної діяльності відбувалася через створення умов, які забезпечують суб'єктну позицію студентів на кожному окремому етапі навчального заняття.

Ключові слова: іноземна мова, методи навчання, мотивація, пізнавальна діяльність, студент.

Надточий Н.А., Шмелькова А.М. Синтез современных методов обучения иностранному языку как средство активизации познавательной деятельности студентов вузов. Актуальность данной статьи обусловлена необходимостью преодоления противоречий между существующей в практике вузов системой профессиональной подготовки и требованиями общества к квалифицированным специалистам, способным к самообразованию и самосовершенствованию на протяжении всей жизни.

Цель статьи – теоретическое обоснование использования синтеза методов обучения английскому языку, реализуемых на практике и нацеленных на активизацию познавательной деятельности студентов гуманитарных специальностей высших учебных заведений.

В преподавании дисциплин в вузах применяются методы обучения, активизирующие познавательную деятельность студентов. Для управления формированием мышления студентов используются методы программированного, проблемного и интерактивного (коммуникативного) обучения.

Использование программированного обучения базируется на представлении о двусоставной учебной деятельности: ориентирующей и исполнительской. Проблемность в процессе обучения предполагает особую организацию содержания усваиваемых знаний, которые предоставляются студентам не в готовом виде, а в составе проблемного задания (вопросы, задачи, ситуации); умственные действия студента по поиску этого содержания и является процессом его усвоения.

В ходе преподавания дисциплин гуманитарного цикла, в частности обучения иностранному языку, методы интерактивного (коммуникативного) обучения рассматриваются как главные. Стимулирование познавательной активности происходит в процессе обсуждения отдельных вопросов и проблем учебного материала, когда преподаватель вместе со студентами участвует в совместной продуктивной образовательной деятельности.

Использование синтеза предложенных методов обучения иностранному языку является одним из ведущих условий формирования учебно-познавательных мотивов у студентов гуманитарных специальностей. Активизация мотивационных компонентов личности при организации учебной деятельности происходила путем создания условий, обеспечивающих активную субъектную позицию студентов на каждом отдельном этапе учебного занятия.

Ключевые слова: иностранный язык, методы обучения, мотивация, познавательная деятельность, студент.

Natalya Nadtochii, Anna Shmelkova. Synthesis of modern methods of foreign language teaching as an activation means of cognitive activity of higher education students. The relevance of this article is determined by the need to overcome the contradictions between the existing system of professional training in higher education and the requirements of society for qualified professionals capable of self-education and self-improvement throughout their lives.

The purpose of the article is a theoretical substantiation of the use of the synthesis of English teaching methods, which are implemented in practice and which are aimed at activating the cognitive activity of arts students in higher educational institutions.

In the teaching of certain disciplines in higher education institutions, teaching methods are used to activate the cognitive activity of students. From the point of view of teaching humanities, methods of programmed, problem-based, and interactive (communicative) teaching are used to control the formation of students' thinking.

The use of programmed learning is based on the idea of two-part learning activities: instructive and executive. Problems in the learning process involve a special organization of the acquired knowledge content when it is provided to students, not in the complete form, but as the desired unknown being part of the problem task (questions, tasks, situations), the intellectual activity of the student in search of this content constitutes the process of its assimilation.

In the course of teaching the disciplines of the humanities, in particular foreign language teaching, methods of interactive (communicative) learning are considered as the main ones. Stimulation of cognitive activity occurs in the process of discussing certain issues and problems of educational material, when the teacher, on a par with students, participates in joint productive educational activities, in contrast to the interaction of two activities – educational and training.

The results of the student survey showed that the use of the synthesis of the proposed methods of teaching a foreign language is one of the leading conditions for the formation of educational and cognitive motives in students of humanities. Activation of personality motivational components during the organization of educational activities takes place through the creation of conditions that provide a subjective position of students at each stage of the lesson.

Key words: cognitive activity, foreign language, motivation, student, teaching methods.

Постановка проблеми. Перед педагогічною наукою стоїть завдання створення ефективних дидактичних систем, які базуються на застосуванні таких технологій, форм і методів навчання, які б забезпечували інтенсивне оволодіння системою знань, формування вмій, навичок і на цій основі суттєво підвищували рівень самостійної творчої діяльності студентів, створювали умови для більш повного й ефективного використання ними свого інтелекту, які б сприяли всебічному розвитку особистості та реалізації завдань професійного розвитку спеціаліста.

Важливість формування у майбутніх фахівців ініціативи і відповідальності, потреби в постійному відновленні своїх знань

в умовах інформатизації суспільства, здатності до новаторських рішень стає загальним стратегічним завданням вищої школи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Необхідність упровадження педагогічних технологій як одну з умов формування мотиваційної сфери особистості підкреслювали В. Безпалько, М. Євтух, О. Бойко, В. Галузинський, умови особистісно орієнтованого навчання досліджували І. Якиманська, Є. Бондаревська, Д. Белухін, С. Кульневич, О. Фридман, О. Малихіна, Г. Балл, С. Подмазін, О. Сібіль, І. Бех, О. Савченко.

Методологічну основу дослідження становлять філософські положення про взаємозв'язок та взаємообумовленість явищ, про системне вивчення людини як активного суб'єкта, активну роль особистості в засвоєнні знань, про необхідність створення умов для переходу від навчання до самоосвіти, особистісно орієнтований підхід до підготовки майбутніх фахівців.

Теоретичною основою дослідження стали Національна доктрина розвитку освіти України в XXI ст., Державна національна програма «Освіта (Україна XXI століття)», Закон України «Про освіту» [7], Закон України «Про вищу освіту» [6], концепція гуманізації освіти (Ш. Амонашвілі, Г. Балл, Е. Лузік); наукові праці дослідників щодо цілісності навчального процесу (І. Лернер), взаємозв'язку навчання та виховання (С. Золотухіна, М. Приходько), особистісно орієнтованого навчання (Д. Белухін, І. Бех, Є. Бондаревська, О. Малихіна, С. Савченко, І. Якиманська), професійного розвитку студентів університетів (А. Алексюк, Р. Бибріх, О. Глузман, І. Зязюн, О. Цокур, Л. Калініна, Т. Веретенко, Є. Павлютенков, О. Пехота, Н. Токар).

Актуальність та доцільність даної статті зумовлена необхідністю подолання суперечностей між існуючою в практиці закладів вищої освіти системою професійної підготовки та вимогами суспільства до кваліфікованих спеціалістів, здатних до самоосвіти та самовдосконалення протягом усього життя.

Мета статті – теоретичне обґрунтування використання синтезу методів навчання англійської мови, які націлені на активізацію пізнавальної діяльності студентів гуманітарних спеціальностей закладів вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. У викладанні окремих дисциплін у ЗВО застосовуються методи навчання, що активізують пізнавальну діяльність студентів. Для керування

формуванням мислення студентів використовуються методи програмованого, проблемного й інтерактивного (комунікативного) навчання гуманітарних дисциплін.

Програмоване навчання як метод керування освітнім процесом зародилося в 50-і роки в США [17]. Передбачалося зробити доступним спостереженню і реальному впливу весь хід процесу навчання, а не тільки його результат як у традиційному навчанні. Даний метод піддавався серйозній критиці як західних, так і вітчизняних педагогів і психологів, оскільки зводився до керування лише формальною стороною навчальної діяльності – одержанням і запам'ятовуванням інформації. У теорії поетапного формування розумових дій П. Гальперіна [2], Н. Талізінної [11] було запропоновано програмувати не порції матеріалу, що запам'ятовуються, а саму навчальну діяльність учнів. Сутність програмованого навчання, відповідно до теорії поетапного формування розумових дій, полягає в тому, що одержання знань і уявлень про нову діяльність і саме виконання цієї діяльності відбувається в єдиному процесі. На сучасному етапі розвитку методики викладання програмоване навчання розглядається як можлива основа для впровадження ефективного дистанційного навчання [1: 13].

Використання даного методу в ході експериментального навчання базувалось на уявленні про двоскладову навчальну діяльність: орієнтовану і виконавчу. Для правильного виконання виконавчої частини нової діяльності у свідомості студентів створювалася орієнтовна основа – знання й уявлення про діяльність. Під час виконання незнайомої дії студенти отримували схеми (програми) орієнтовної основи цієї дії з детальною вказівкою порядку виконання всіх операцій у потрібній послідовності й із потрібною якістю. Якщо студент орієнтується в загальній логіці виконання діяльності, йому пропонуються завдання, що моделюють різноманітні умови виконання даної діяльності. Навчальні завдання, спрямовані на моделювання невизначеної, суперечливої ситуації, де знаходження відповіді залежить від розумових дій студента, ми розділяли на предметні, логічні і психологічні. При вирішенні предметних завдань студенту необхідно було орієнтуватися в предметному полі – виділяти, класифікувати, аналізувати об'єкти предметного світу для вирішення завдання. Для виконання

логічних завдань міркування повинні бути спрямовані на виявлення умов успішного вирішення завдання. Принциповою ознакою психологічних завдань є актуалізація особистісних якостей (воля, наполегливість, вдумливість), щоб студент був спрямований на знаходження правильного вирішення і не піддавався помилковому підказуванню.

Проблемне навчання, за даними вітчизняних і закордонних дослідників [3; 5; 11; 14; 10], дозволяє значно активізувати інтелектуальну активність студентів; засвоювати знання як деякі загальні закономірності або способи дій, які вони можуть застосовувати для вирішення широкого кола теоретичних і практичних завдань.

Проблемність у процесі навчання передбачає особливу організацію змісту засвоєваних знань, коли вони надаються студентам не в готовому вигляді, а в складі проблемного завдання (питання, завдання, ситуації) як невідоме, яке потрібно знайти; розумові дії студента з пошуку цього змісту і є процесом його засвоєння.

Сучасні дослідники вважають розвиток розумових та творчих здібностей, формування мотивації навчально-пізнавальної діяльності, виховання самостійності та активності, а також формування так званих “soft skills” перевагами використання проблемного навчання [4: 16].

Для активізації інтелектуальної активності, самостійної розумової діяльності студентів, формування в них стійких навчально-пізнавальних мотивів у ході експерименту нами використовувалися проблемні методи навчання з урахуванням виділених О. Матюшиним [8] умов їхнього використання:

– теоретичне або практичне завдання студентам, у процесі вирішення якого вони повинні одержати нове знання або способи дій, повинно ґрунтуватися на вже набутих знаннях, містити складник, який потрібно знайти, викликати потребу в одержанні відсутнього знання;

– проблемне завдання повинно враховувати реальний рівень знань тих, кого навчають, відповідати їхнім інтелектуальним можливостям;

– у якості проблемних завдань можуть виступати навчальні завдання, питання, практичні завдання, які ставлять студентів у проблемні ситуації. При цьому питання стає проблемним, якщо

воно збігається з питанням, що виникає в самого студента під час читання умов завдання;

– проблемна ситуація досягає планованого ефекту, якщо студенти пояснюють відомі факти, застосовуючи теорію на практиці або відчуючи потребу в одержанні нових знань, коли виникає інтерес як діючий мотив навчальної діяльності;

– у ситуації, коли студенти не можуть вирішити проблемну ситуацію, викладач повинен зазначити причини невиконання завдання і пояснити необхідний матеріал.

На наш погляд, пояснення нового матеріалу повинно йти за питаннями самих студентів, що виникають у процесі аналізу причин труднощів під час вирішення завдання. У цьому випадку поставлення студентами питань і є вираженням потреби в новому знанні, пізнавального інтересу, що став мотивом навчальної діяльності. Якщо в ході вирішення проблемного завдання студенти зуміли самі знайти невідоме (закономірність, спосіб дій) без пояснення нового матеріалу, викладач повинен висловити своє позитивне ставлення, оцінити роботу, закріпити в пам'яті тих, кого навчають, досягнутий успіх, стимулюючи їх до поставлення перед собою нових, більш складних пізнавальних цілей.

У ході викладання дисциплін гуманітарного циклу, зокрема навчання іноземної мови, методи інтерактивного навчання розглядаються як основні, головні. Основою даних методів є розуміння навчання як взаємодії педагога й студентів. Стимулювання пізнавальної активності відбувається в процесі обговорення окремих питань і проблем навчального матеріалу, коли викладач на рівних зі студентами бере участь у спільній продуктивній освітній діяльності [12: 27]. У ході експерименту під час проведення навчальних занять було використано такі методи інтерактивного навчання: евристична бесіда, дискусія, «мозкова атака», метод «круглого столу», ділові та рольові ігри, конкурси практичних робіт із їхнім захистом і обговоренням.

Метод евристичної бесіди дозволяє в колективному пошуку здійснити вирішення навчального завдання, обмін думками, припущеннями, варіантами вирішення проблеми, активізуючи мислення, пізнавальну активність один одного. Цей метод є ефективним під час розгляду певної філософської теми, наприклад “Happiness” (3 курс). Студенти висловлюють свою

думку, додають показники щастя особистості для того, щоб повністю відобразити поняття «щастя» для різних поколінь.

Метод навчальної дискусії – спеціально запрограмоване вільне обговорення теоретичних питань навчальної програми. Принципова відмінність дискусії від евристичної бесіди полягає в зіткненні різних позицій, думок її учасників. Саме таке зіткнення різних точок зору породжує нові думки, неординарні рішення, стимулюючи розумову активність, свідоме засвоєння навчального матеріалу. На цю психологічну особливість дискусії вказувала А. Маркова [9: 108–109]. Цей метод може бути використаний під час вивчення будь-якої теми, наприклад, теми “Languages of the world” (3 курс). Але іноді виникає ситуація, коли рішення проблеми достатньо однозначне, студенти не бачать сенсу відповідати на запитання, а викладач хоче почути розгорнуту відповідь. У такому разі викладач може дотримуватися протилежної точки зору, навіть якщо вона неправильна, тим самим стимулюючи студентів переконати його. Наприклад, запитання про державну мову. Зрозуміло, що більшість студентів підтримує визнання української як державної мови, але викладач може наполягати на іншій мові як державній, і студенти досить жваво переконують викладача. Або, під час вивчення теми “Painting” викладач просить студентів переконати його, що картина «Мадонна Літа» Леонардо да Вінчі дійсно є шедевром (3 курс).

Близьким до методу дискусії є метод круглого столу, що прийшов у педагогіку з галузі науки та політики. Цей метод дозволяє підвищити ефективність засвоєння студентами теоретичних знань із проблеми шляхом її розгляду з різних наукових позицій, дисциплін (педагогіки і соціології, психології та права й ін.). Метод круглого столу було використано і в інших формах навчання: навчально-методична конференція студентів-філологів, істориків, педагогів, психологів, соціологів з проблеми “Morality, the will to choose and the task of educating the younger generation”; круглі столи в міжнародному співробітництві.

Метод «мозкового штурму» в практику викладання у ЗВО прийшов із менеджменту, економічного керування. Його сутність полягає в колективному пошуку варіантів вирішення складної проблеми шляхом висловлення випадкових ідей, здогадів, асоціацій із їх наступним аналізом і оцінкою доцільності

використання. Метод «мозкового штурму» може бути застосований, коли ставиться мета вирішення якоїсь проблеми декількома шляхами. Наприклад, викладаючи методику викладання іноземної мови (3-4 курс) викладач дає приклад проблемної ситуації, котра може виникнути під час заняття. Мета роботи – виробити варіанти рішення даної проблеми. (“You have come into the classroom with naughty and screaming children, who don’t pay any attention to you. What will you do to attract their attention?”, або “One of the students refuses to answer for several lessons. What are your actions?”).

Метод ділової (рольової) гри також прийшов у педагогічну практику зі сфери керування як «метод імітації (наслідування, зображення, відбитка) прийняття управлінських рішень у різних ситуаціях шляхом гри (програвання, розігрування) за заданими або виробленими самими учасниками гри правилами» [15: 3–4]. Наприклад, під час вивчення теми “My house” (1 курс) можна запропонувати ситуацію вибору оселі для вашої родини. Завдання викладача чітко сформулювати ролі: чоловік, дружина, діти, бабуся та агент із нерухомості. Кожен із родини має свої побажання, вимоги, а агент хоче продати дім, тому рекламує переваги та намагається приховати недоліки будівлі. Ділова гра будується на ситуації, яка може відбутися на робочому місці. Наприклад “Meeting of a foreign partner at the airport”, “Negotiations”, “Contracting”, “Applying for a job” (1-3 курс).

Нами були виділені і проаналізовані умови використання зазначених методів для формування навчально-пізнавальних мотивів під час як лекційних, так і практичних навчальних занять. Для оцінки ефективності навчальних занять із погляду проблеми дослідження, ми запропонували студентам оцінити, якою мірою використані методи і прийоми освітньої діяльності сприяють активізації їхньої пізнавальної діяльності (інтерес до предмета, бажання самостійно розібратися в проблемі, одержати додаткову інформацію та ін.) (шкала оцінювання у балах: - 2, -1, 0, +1, +2). Результати цього опитування свідчили, що використання синтезу запропонованих методів значно сприяє підвищенню рівня зазначених показників (78 % студентів виставили бал +, 15 % студентів виставили бал + 1, 7% – бал 0).

Висновки дослідження і перспективи подальших наукових розвідок у даному напрямку. Поєднання різноманітних методів

навчання іноземної мови є однією з провідних умов формування навчально-пізнавальних мотивів у студентів гуманітарних спеціальностей. Активізація мотиваційних компонентів особистості під час організації навчальної діяльності відбувалася через створення умов, які забезпечують активну суб'єктну позицію студентів на кожному етапі навчального заняття.

Перспективним є вивчення питань організації інших етапів навчального заняття як умови активізації пізнавальної діяльності (наприклад контрольної), а також добору змісту навчального матеріалу, який би забезпечував стимулювання навчальної діяльності шляхом орієнтації на загальнолюдські цінності та професійні цілі студентів, їхні статево-вікові потреби, а також новизну матеріалу, опору на наявні знання і минулий досвід, усвідомлення практичного значення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бузько В.Л., Іваницька Н.А. Програмоване навчання як основа дистанційної освіти в загальноосвітній школі. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету*. Серія: Педагогічні науки. 2015. Вип. 127. С. 12–15.
2. Гальперин П.Я. О психологических основах программированного обучения. *Новые исследования в педагогических науках*. Вып. V. М., 1965. 367 с.
3. Гебос А.И. Психология свойств личности. Кишинев: Лумина, 1986. 81 с.
4. Герлун Н. Проблемне навчання як засіб формування пізнавальних творчих здібностей учнів. *Директор школи*. 2006. № 27. С. 33–38.
5. Дайри Н.Г. Главное усвоить на уроке. М.: Знание, 1984. 80 с.
6. Закон України «Про вищу освіту». *Відомості Верховної Ради*. 2014, № 37–38, ст. 2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 17.07.2020).
7. Закон України «Про освіту». *Відомості Верховної Ради*. 2017. № 38–9, ст. 380. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 17.07.2020).
8. Лернер И.Я. Дидактическая основа методов обучения. М.: Педагогика, 1981. 185 с.
9. Маркова А.К., Орлов А.Б., Матис Т.А. Формирование мотивации учения. М.: Просвещение, 1990. 191 с.
10. Матюшин А.М. Проблемные ситуации в мышлении и обучении. М.: Наука, 1972. 180с.

11. Талызина В.П. Теоретические основы разработка модели специалиста. М.: Знание, 1985. 136 с.
12. Формирование учебной деятельности студентов / під ред. В.Я. Ляудис. М.: МГУ, 1989. 240 с.
13. Хом'як І. Програмоване навчання. *Вісник Львівського університету. Серія: Філологія*. 2010. Вип. 50. С. 135–143.
14. Хруцкий Е.А. Организация и проведение деловых игр. М.: Педагогика, 1991. 320 с.
15. Ягупов В.В. Педагогіка. К.: Либідь, 2002. 560 с.
16. Юровчик В.Г. Проблемне навчання як метод організації навчальної діяльності учнів. *Педагогічний пошук*. № 3 (91). 2016. С. 28–29.
17. Skinner B.F. The behaviour of organisms. *An experimental approach*. N.Y., 1938. P. 43–54.

REFERENCES

1. Buzko, V.L. and Ivanytska, N.A. (2015). Prohramovane navchannya yak osnova dystantsiynoyi osvity v zahalnoosvitniy shkoli [Programmed learning as the basis for distance education in secondary school]. *Visnyk Chernihivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu. Seriya: Pedahohichni nauky [Bulletin of Chernihiv National Pedagogical University. Series: Pedagogical sciences]*, 127, pp. 12–15 [in Ukrainian].
2. Galperin, P.Ja. (1965). O psihologicheskikh osnovah programmirovannogo obuchenija [On the psychological foundations of programmed learning]. *Novye issledovaniya v pedagogicheskikh naukah [New research in educational sciences]*, Issue IV. Moscow: Progress [in Russian]
3. Gebos, A.I. (1986). *Psihologija svojstv lichnosti [Psychology of personality traits]*. Kishinev: Lumina [in Russian].
4. Herlun, N. (2006). Problemne navchannya yak zasib formuvannya piznavalnykh tvorchykh zdbnostey uchniv [Problem-based learning as a means of forming students' cognitive creative abilities]. *Dyrektor shkoly [School Director]*, 27, pp. 33–38 [in Ukrainian].
5. Dajri, N.G. (1984). *Glavnoe usvoit na uroke [The main thing to be learnt at the lesson]*. Moscow: Znanie [in Russian].
6. Zakon Ukrainy "Pro vyshhu osvitu" [Law of Ukraine "On Higher Education"]. (2014). *Vidomosti Verhovnoyi Rady [Verkhovna Rada bulletin]*. 2014, 37–38, art. 2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> [Accessed 17 July 2020] [in Ukrainian].
7. Zakon Ukrainy "Pro osvitu" [Law of Ukraine "On Education"]. (2017). *Vidomosti Verhovnoyi Rady [Verkhovna Rada bulletin]*. 2017, 38–39, art. 380. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> [Accessed 17 July 2020] [in Ukrainian].

8. Lerner, I.Ja. (1981). *Didakticheskaja osnova metodov obuchenija [Didactic basis of teaching methods]*. Moscow: Pedagogika [in Russian].
9. Markova, A.K., Orlov, A.B. and Matis, T.A. (1990). *Formirovanie motivacii uchenija [Formation of learning motivation]*. Moscow: Prosveshhenie [in Russian].
10. Matjushin, A.M. (1972). *Problemnye situacii v myshlenii i obuchenii [Problematic situations in thinking and learning]*. Moscow: Nauka [in Russian].
11. Talyzina, V.P. (1985). *Teoreticheskie osnovy razrabotki modeli specialista [Theoretical foundations of specialist model development]*. Moscow: Znanie [in Russian]
12. Ljaudis, V.Ja. (Ed.). (1989). *Formirovanie uchebnoj dejatel'nosti studentov [Formation of educational activity of students]*. Moscow: MGU [in Russian].
13. Khomyak, I. (2010). Prohramovane navchannya [Programmed learning]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriya: Filolohiya [Bulletin of Lviv University. Series: Philology]*, 50, pp. 135–143 [in Ukrainian].
14. Hruckij, E.A. (1991) *Organizacija i provedenie delovyh igr [Organization and carrying out of business games]*. Moscow: Pedagogika [in Russian].
15. Jagupov, V.V. (2002). *Pedagogika [Pedagogy]*. Kyiv: Libid [in Ukrainian].
16. Yurovchuk, V.H. (2016). Problemne navchannya yak metod orhanizatsiyi navchalnoyi diyalnosti uchniv [Problem-based learning as a method of organizing students' learning activities]. *Pedahohichnyy poshuk [Pedagogical search]*, 3 (91), pp. 28–29 [in Ukrainian].
17. Skinner, B.F. (1938). The behaviour of organisms. *An experimental approach*. New York, pp. 43–54 [in English].

Надточій Наталя Олександрівна, канд. пед. наук, доцент кафедри англійської філології Запорізького національного університету (69600, Запоріжжя, вул. Жуковського, 66); e-mail: nadnathaly@gmail.com; orcid: <https://orcid.org/0000-0002-7058-6460>.

Надточій Наталья Александровна, канд. пед. наук, доцент кафедри англійської філології Запорізького національного університету (69600, Запоріжжя, вул. Жуковського, 66); e-mail: nadnathaly@gmail.com; orcid: <https://orcid.org/0000-0002-7058-6460>.

Natalya Nadtochii, PhD in Pedagogics, Associate Professor, English philology department, Zaporizhzhya national university (69600, Zaporizhzhya, 66 Zhukovsky str.); e-mail: nadnathaly@gmail.com; orcid: <https://orcid.org/0000-0002-7058-6460>.

Шмелькова Ганна Миколаївна, канд. пед. наук, доцент кафедри ділової комунікації Запорізького національного університету (69600, Запоріжжя, вул. Жуковського, 66); e-mail: shmelanna1205@gmail.com; orcid: <https://orcid.org/0000-0003-2475-3739>.

Шмелькова Анна Николаевна, канд. пед. наук, доцент кафедри деловой коммуникации Запорожского национального университета (69600, Запорожье, ул. Жуковского, 66); e-mail: shmelanna1205@gmail.com; orcid: <https://orcid.org/0000-0003-2475-3739>.

Anna Shmelkova, PhD in Pedagogics, Associate Professor, Business Communication Department, Zaporizhzhya national university (69600, Zaporizhzhya, 66 Zhukovsky str.); e-mail: shmelanna1205@gmail.com; orcid: <https://orcid.org/0000-0003-2475-3739>.